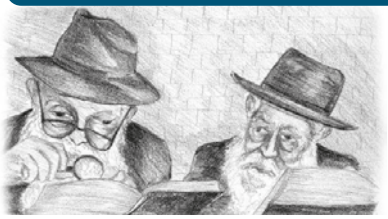
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסוד שיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת ואתחנן ■ י"ג מנחם אב ה'תשפ"ב ■ 10.08.2022 ■ גליון מס' 696

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בכפי עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

ועשית הישר והטוב
שתי מצוות כלליות נצטוו ישראל במדבר סיני, האחת: "קדושים תהיו"...
המשך בעמ' 2

ולמען תאריך ימים
כחלק מדברי התוכחה של משה רבינו לעם ישראל ערב כניסתם להם...
המשך בעמ' 3

שו"ת קיץ
שאלות ותשובות
המשך בעמ' 5

סיפור לשבת
"דצון השם"
"היה לי חבר שנולד לו תינוק פגוע", כך כותב הרב ארז משה דורון, בספרו...

ההתערבות
זה קרה לפני הרבה שנים. איש זקן הלך בשדרה וראה בחור צעיר, כבן...

האסטרטגיה המוצלחת
כפרי פשוט הגיע לרבי נחמן ואמר לו שהוא המום מתפילת השחרית, שהיא ...
המשך בעמ' 5

שביבים
- *בזכות הארת פנים*
- *כוחה של ברכת "אשר יצר"*
- *מעשה בנאב שיניים בשבת*
- *הצד השני של הסיפור*

המשך בעמ' 8

וְאֶתְחַנַּן אֶל ה'
בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר
רבותינו אומרים (דברים רבה יא, י) שמשה רבנו התפלל תקט"ו (515)...
המשך בעמ' 10

הרב יוסף חיים מבגדאד
הרב יוסף חיים כתב למעלה מ-100 חיבורים אך רק 53 מהם יצאו לאור...
המשך בעמ' 11

ואתחנן אל ה' בעת ההיא

/ בית ההוראה המרכזי לדיינות

משה רבנו ע"ה התפלל חמש מאות וחמש עשרה תפילות כמניין "ואתחנן" על מנת שיוכל להיכנס לארץ (כמבואר בדברים רבה פי"א, י'). אולם הקב"ה ענה לו: "רב לך, אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה" (ג', כ"ו) ופי' רש"י: "שלא יאמרו, הרב כמה קשה, והתלמיד כמה סרבן מפציר וכו'". והדברים צריכים ביאור מדוע באמת לא נענה משה רבנו ע"ה. לא בכדי, סידר מסובב הסיבות שפרשת ואתחנן לעולם תחול לאחר ט' באב והיא המכונה "שבת נחמו". יש אנשים ששלושת השבועות האחרונים נדמו להם כימים חשוכים ואפלים שאסורים בשמחה בדרגות שונות ורק המתינו ששלושה שבועות אלו יחלפו, על מנת שיוכלו לשוב לשגרת החיים הרגילה. ברם, כשמתבוננים בפרספקטיבה רחבה, מבחינים שמעגל השנה מסודר כך שאחר ג' השבועות באות ז' שבתות של נחמה ולאחריהן אנו נכנסים בשערי הימים הנוראים, משמע שתוכן פנימי גלום בימים אלו המהווה הכנה לימי התשובה והדין, שעלינו לנצלו לעלייתנו הרוחנית בעבודת ה'. בגמ' במסכת שבת דף ע"ז: מובא: "רבי זירא אשכח לרב יהודה דהוה קאי אפיתחא דבי חמוה וחזייה דהוה בדיחא דעתיה ואי בעי מינה כל חללי עלמא, הוה אמר ליה. א"ל מאי טעמא עיזי מסגן ברישא והדר אימרי. א"ל כברייתו של עולם דברישא חשוכא והדר נהורא..." ר' זירא פגש את רב יהודה בשעה שהיה בפתח בית חמיו ודעתו היתה רחבה באופן שכל שאלה בחלל העולם היה משיב לו, והנה ר' זירא שואל שאלה שנדמית כשאלה סתמית ולא חשובה: מדוע תמיד בדרך הטבע, העיזים (שהן בד"כ שחורות) הולכות לפני הכבשים (שהן בד"כ לבנות). ורב יהודה עונה לו תשובה שמפליאה עוד יותר: כדרך העולם שהחושך קודם ליום, כך העיזים השחורות הולכות לפני הכבשים הלבנות. מעשה זה מצטייר בהשקפה ראשונה כחידה סתומה ונעלמה. ראשית, מה היתה כוונת שאלתו של ר' זירא וכי לא היו לו שאלות עמוקות בלימוד שהיה יכול לשאול את רב יהודה בהזדמנות זו, וכי רק חידת העיזים שקודמות לכבשים העסיקה אותו. שנית, מהי תשובת רב יהודה, וכי מה נוגע סדר העולם שהלילה קודם ליום לכך שהעיזים הולכות לפני הכבשים. המהרש"א (בחידושי אגדות) מבאר שמלכות יון נמשלה לעז כמבואר בדניאל "וצפיר העזים הגדיל" (וכן מלכות עשו ואדום נמשלו לשעיר עיזים ואף ארצם נקראת שעיר) ואילו ישראל נמשלו לשה: "שה פזורה ישראל", ושאלת ר' זירא היתה מדוע בתקופת בית שני בתחילה מלכה מלכות יון (אלכסנדר מוקדון ואחריו עוד מלכי יון) ורק אח"כ מלכו בית חשמונאי (וכך גם עשיו יצא לפני יעקב ומלכות אדום שולטת לפני בוא המשיח שאז תאיר ותשלוט מלכות ישראל). א"כ הדבר נראה כפלא שלפני כל מלכות ישראל, קודמת לה מלכות הרשע. וע"ז השיב לו רב יהודה שהדבר כבר רמוז בבריאת העולם שהחושך קודם לאור כנאמר "וחושך על פני תהום" ורק אח"כ נברא האור "ויאמר אלוקים יהי אור", ואמרו בבראשית רבה: וחושך על פני וכו' זו יון שהחשיכה עיניהם של ישראל, ורק אח"כ מלכו בית חשמונאי שהם האירו בנס נרות חנוכה, עכת"ד.

ובספר "צדקת הצדיק" (לר' צדוק הכהן מלובלין, אות קע"ד) הביא ראיות נוספות ליסוד זה, שכך הוא טבע העולם שהחושך קודם לאור, כפי שאמרו חז"ל (גיטין מ"ג.): "אין אדם עומד על דברי תורה אא"כ נכשל בהם". וכן בעטיו של חטא העגל הוצרכו ישראל למשכן ואהרון שעשה אותו הוא היה הכהן הגדול. עם ישראל לפני מתן תורה היו במ"ט שערי טומאה ומשם הלכו והתעלו והתקדשו עד למתן התורה. וכן בסדר גדילת האדם עצמו שבתחילה הוא תינוק וחסר דעה ואט אט גדל ומתבגר. אלא שעדיין אנו זקוקים לפירוש לפירושם, מה באמת הסיבה שהחושך קודם לאור.

ונראה שהפתח להבין את הדברים מבואר שם בספר "צדקת הצדיק" בעצמו שכתב שכך הוא סדר ברייתו של עולם שהחושך קודם לאור כנאמר "והעם ההולכים בחושך ראו אור גדול"- מופלג ממי שאינו הולך בחושך". באור דבריו, המאיר בנר או פנס בצהרי יום בהיר אינו יכול להבחין באורו הבוהק, אך בהכנסו למקום אפל או ברדת החשכה אורו של הנר מבהיק ומאיר לכל סביבותיו. כך גם

אדם המהלך בתוך שגרת חייו השלווים, מתקשה לחוש את קרבת ה' אליו וחסדו עמו בכל רגע, אולם בהיותו בעת צרה או מצוקה הוא חש צורך להתפלל לאלוקיו ובד בבד משתוקק להתקרב אליו, או אז כשהקב"ה שומע לתפילתו ומושיעו, הוא מתמלא בתחושת שמחה רוחנית המאירה לו את כל חייו ומגלה לו שגם עיתות שלוותו הינן מתת אלוקים. נמצא שמטרת הקדמת ימי האופל לפני תקופת הזוהר היא שהחושך ישמש כ"רקע" לאור שיבוא אחריו, על מנת שנוכל לחוש ביתר שאת את זוהרו הבוהק של האור. לפ"ז מובן שהסיבה שממשלת יון קדמה למלכות בית חשמונאי, היתה להראות את גודל הנס במלכות היהודים בארצם ולחוש את קירבת ה' שעשה עמהם נס ופלא.

גם ימי בין המצרים משמשים כהכנה לימים הבאים אחריהם, בימים אלו אנו מפנימים לליבנו בכל שנה את החסרון הנורא של בית המקדש, של קרבת ה' וקידוש שמו שהשפיע שפע רוחני וגשמי כאחד, ושל השתוקקות לעבודת ה'. אחר התבוננות עמוקה בחסרון העבר אותו חסרנו, והבנת האפלה והחושך אשר בהם אנו חיים, מתעוררים בתוכנו רגשי כיסופין וכמיהה לשיבת ציון ולאותה קירבת אלוקים אשר הייתה מימי קדם, או אז באים ימי ז' דנחמתא אשר בהם אנו צופים לעתיד ומתעודדים במה שנותר בידינו ואלו הם התורה והמצוות אשר מקרבים אותנו לה' אלוקינו, ומתנחמים אנו בכל מילה של לימוד תורה או תפילה או קיום מצווה שמחזירים אותנו מעט לאותו טוב של קירבת אלוקים אשר חסרנו. ימים אלו הם בבחינת אורו של הנר המבליח את חשכת הגלות. וזוהי נחמתנו שכילה הקב"ה חמתו על עצים ואבנים, אך את עמו השאיר על מנת שיחזרו בתשובה ויקדשו את שמו בגלותם. נמצא שמטרת שלשת השבועות להתבונן ולהפנים את אשר חסרנו ואילו מטרת הז' דנחמתא להתבונן במה שנותר בידינו ולנצל כל רגע להתקרבות לה'. מתוך רגשות אלו של ערגה וצימאון לאחוז בלא להרפות כל קירבה לריבון העולמים אנו נכנסים בשערי הימים הנוראים ומתכוננים לימי הדין.

וכל אלו הדברים מבוארים בספר צדקת הצדיק (אות ק"ע): "וזה עניין מה שכתוב "צדיקים תחילתן יסורים וסופן שלווה", פירוש בכל דבר וכל מידה טובה וענין טוב, תחילת הכניסה בו הוא בצער כטעם כל התחלות קשות, לפי שהעוה"ז רובו רע כידוע ולכל דבר שמתעורר בו רואה הוא מקודם כח הרע שבו ומצטער, וע"י הצער ממתיקו ומיד סופו שלוה, וכענין תלתא דפורענותא ושבע דנחמתא שתיקנו חז"ל... והתחלת כל פעולה הוא מצד הכרח הפועל שחסר לאותה פעולה, א"כ ההתחלה מצד החסרון שהוא חסר ודחוק לכך ומן המיצר קראתי י-ה שמתוך הצער זועק לה' ועונהו במרחב, שזה נקרא נחמה דהיינו שמתנחם על צער העבר שרואה שאין צער." עכ"ל. ועל כך נאמר: "עת צרה היא ליעקב וממנה יושע" שפעמים הצרה בעצמה היא הסיבה והתחלת הישועה.

לפי כל ההקדמה הזו ניתן להבין שגם מה שביקש הקב"ה ממשה רבנו להימנע מלהוסיף ולבקש להיכנס לארץ נבע מתוך רחמים עצומים וחסד גדול לעם ישראל.

וכך מבואר בדברי האור החיים הקדוש שתמה על לשון הפסוק "גם בי התאנף ה' בגללכם" (דברים א, ל"ז) שפשטות לשונו מורה שבעוון המרגלים התאנף ה' על משה שהרי פסוק זה בא כהמשך ישיר לתוכחת משה על חטא המרגלים, והדברים תמוהים שהרי לא מצינו בשום מקום שחטא המרגלים הוא שגרם לכעס על משה רבנו. וביאר האוה"ח על פי דברי הגמ' בסוטה (ט'.) שאם היה נכנס משה לארץ והיה בונה את בית המקדש לא היתה שום אומה ולשון יכולה לפגוע בו ולהחריבו, אך צפה הקב"ה שעם ישראל יחטאו ויתחייבו מיתה ולא תהא שום אפשרות להחריב את בית המקדש ולכלות את חמתו על עצים ואבנים וח"ו לא תהא תקומה לעמ"י, לכן מנע ממנו הקב"ה את הכניסה לארץ, וכך אחר שנים כשנחרב בהמ"ק מחמת חטאיהם של ישראל, היה החורבן עצמו גם דרך תיקון ונחמה לישראל כפי שהתבאר. והנה בכיית העם בעקבות חטא המרגלים היתה בט' באב כמבואר בתענית (כ"ט.) ועל בכיה של חינם זו גזר עליהם ה' בכיה לדורות בחורבן שני הבתים שארעו אף הם בט' באב. ועל כך אמר להם משה "גם בי התאנף ה' בגללכם", כלומר: אילו לא חטאו ישראל בעוון המרגלים והיו כולם נכנסים לארץ, אפשר שגם היה יכול משה להכנס עימם לארץ כיון שלא נתגברה בהם בחינת הרע והיו עומדים בצדקם גם בהיותם בארץ ולא היה חשש מכך שיבנה משה רבנו את בהמ"ק. אך כיון שחטאו ונתגברה בהם בחינת הרע לא זכו וזיכו שגם משה יכנס עימם. ואמנם, מה שהוזכר בתורה שהסיבה שלא נכנס משה לארץ היא מחמת חטא מי מריבה, היינו, משום שאם משה היה מקדש שמו יתברך ומדבר אל הסלע, היו ישראל חוזרים לטהרתם שהיו בה קודם החטא ושוב היה יכול משה להיכנס לארץ ולבנות את ביהמ"ק מכון לשבתו עולמים.

ועשית הישר והטוב

/ הרב יעקב הלוי פילבר

שתי מצוות כלליות נצטוו ישראל במדבר סיני, האחת: "קדושים תהיו" שהיא מצוה כללית כמו שפירש הרמב"ן [ויקרא יט ב]: "אחר שפירט האיסורים שאסר, ציווה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות", ומטרת המצווה הזו כדי שלא יהיה האדם "נבל ברשות התורה", או כמו שאמרו חז"ל [יבמות כ א]: "קדש עצמך במותר לך". והנה לקראת כניסתם לארץ ישראל מוסיפה התורה מצוה כללית נוספת: "ועשית הישר והטוב", שגם היא מצוה כללית כמו שגם אותה פירש הרמב"ן: "וזה ענין גדול, לפי שאי אפשר להזכיר בתורה כל הנהגות האדם עם שכניו ורעיו וכל משאו ומתנו ותיקוני הישוב והמדינות כולם, אבל אחרי שהזכיר מהם הרבה כגון לא תלך רכיל, לא תקום ולא תטור, ולא תעמוד על דם רעך, לא תקלל חרש, מפני שיבה תקום וכיוצא בזה, חזר לומר בדרך כלל שיעשה

הטוב והישר בכל דבר, עד שיכנס בזה הפשרה ולפנים משורת הדין, ואפילו מה שאמרו פרקו נאה ודבורו בנחת עם הבריות, עד שיקרא בכל ענין תם וישר".

על פי דברי הרמב"ן אפשר לומר שמצות "קדושים תהיו" מכוונת ל"בין אדם למקום", ואילו מצות "ועשית הישר והטוב" היא "בין אדם לחברו". וצריך להסביר מדוע את מצות עשיית הישר והטוב נצטוו ישראל רק סמוך לכניסתם לארץ, ואילו מצות "קדושים תהיו" נצטוו ישראל עוד בהיותם במדבר? ואפשר לומר שישראל כל עוד היותם במדבר, כאשר דאגת הפרנסה היתה מהם והלאה, שאת כל צרכיהם קבלו ישירות מהשמים, מה שפטר אותם מלהזדקק לקבל סיוע מהזולת, במציאות כזו עיקר עבודתו של האדם היתה לקדש את חייו עד המעלה של "קדש עצמך במותר לך". וכך חיו ישראל בארבעים שנות המדבר, ורק בשנת הארבעים סמוך לכניסתם לארץ, שהחיים בארץ הם חיים טבעיים, אז יש צורך להכינם לחיים חדשים, לחיים שיש בהם עניים ועשירים, חלשים וחזקים, שבעים ונצרכים, במציאות חברתית כזו אי אפשר להסתפק בקדושה בלבד, כי על עם ישראל להיות שלם גם בתחום החברתי, כדברי הרמב"ן: ב"הנהגות האדם עם שכניו ורעיו וכל משאו ומתנו ותיקוני הישוב והמדינות כולם", ולכן עוד קודם כניסתם לארץ, כבר מצווה התורה את עם ישראל במצות עשיית הישר והטוב, שבזכותה יהיו זכאים להיכנס לארץ, ככתוב: "ועשית הישר והטוב בעיני ה'" ותכליתה מפורשת בתורה: "למען ייטב לך ובאת וירשת את הארץ הטובה אשר נשבע ה' לאבותיך, להדוף את כל אויבך מפניך כאשר דבר ה'". הכניסה לארץ כשלעצמה אינה מטרה אלא אמצעי, כמו שהמדינה אינה התכלית אלא כלי, שצריך לצקת בו תוכן, ומאחר ויש לחשוש שהבאים לארץ יעדיפו את המסגרת החומרית על התוכן הרוחני. כמו שראינו אצל בני גד ובני ראובן, שאמרו תחילה: "גדרות צאן נבנה למקננו פה" ורק אח"כ "וערים לטפנו", שעשו את הטפל עיקר ואת העיקר טפל. שהדאגה לרכושם היתה בעיניהם חשובה יותר מהדאגה לטיפול בילדיהם. כדי למנוע חשש זה, הסמיכה התורה לכניסה לארץ את המעשה החינוכי, ובסמוך לציווי של עשיית הטוב והישר כתבה התורה: "כי ישאלך בנך מחר לאמר". המפתח לחברה מוסרית וטובה הוא החינוך, את החינוך צריך להתחיל כבר בגיל הילדות, ובפרשת "כי ישאלך" מלמדת אותנו התורה איך לנהל את החינוך: תנאי הראשון להצלחת החינוך הוא שיתנהל דו שיח קבוע בין דור ההורים לדור הבנים: "כי ישאלך בנך", שהחינוך ייעשה בהידברות הדדית ולא בהכתבה מלמעלה. תנאי נוסף להצלחת החינוך הוא שמאפשרים לילד לשאול את כל השאלות, אפילו אם השאלות הן קשות, דברים העומדים ברומה של האמונה, כמו השאלה: "מה העדות והחוקים והמשפטים אשר ציוה ה' אלקינו אתכם", שאלה הכוללת את כל חלקי המצוות. ואת התשובה יש להשיב בנחת כדברי הכתוב: "ואמרת לבנך", ש"אמירה" שהיא לשון רכה, כמו כן התשובה לא תהיה כדי לצאת ידי חובה, אלא תינתן בהרחבה, ואם יש צורך אפילו להתחילה בסקירה היסטורית מאז היינו עבדים במצרים, סקירה המחברת את השואל אל העבר וגם אל העתיד, ככתוב: "ואותנו הוציא משם (העבר), למען הביא אותנו לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו (העתיד)". ואולי זה המקור לדברי הראי"ה קוק שכתב [אג' קע]: "מטרת החינוך היא להכשיר את האדם לצורתו המתוקנת, שהנקודה המרכזית היא לעשותו טוב וישר".

ולמען תאריך ימים

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה הריני כפרת משכבה

כחלק מדברי התוכחה של משה רבינו לעם ישראל ערב כניסתם לארץ, הוא מזכיר להם בלשון נוכח - את היותם עומדים במעמד הר סיני, כרואים ושומעים את הקולות. הגם שהיו אלו אבותיהם שעמדו על הר סיני, ואילו הם נולדו רק לאחר מכן.

גם האזהרות שמזהיר אותם משה בעניין עשיית 'תמונת כל סמל', באה כהמשך ישיר לעשיית העגל שנעשתה בהר סיני ע"י האבות. וכעת מוזהרים הבנים שלא לטעות ולהחשיב את הסמלים ולהפוך אותם לעיקר, במקום להבין את משמעות ומהות הדברים בעצמם.

וכדי להסביר זאת לדור הבנים, מבקש מהם משה שישאלו את כל הדורות הקודמים - שהכירו את ה' דרך סמלי הבריאה, כדוגמת הדרך בה אברהם הכיר את בוראו מהתבוננות בשמש והירח. האם הייתה להם היכולת וההזדמנות להכיר את בוראם, על פי מעשי ה' כאן בארץ ממש. כשם שזכו יוצאי מצרים, שראו את ידו החזקה וזרועו הנטויה של הקב"ה.

אך אם גם כיום לא יבינו זאת הבנים, עתידים בני בניהם ללכת בעקבותיהם[1] - כשישכחו את טובת ה' עמם וישחיתו לבסוף את דרכם[2]. וכל זה בא לישראל מניתוק דור האבות מדור הבנים, כשאין הם זוכרים ומתבוננים בימים הראשונים.

ולכן שב ומזכיר להם משה, שאין הוא עובר עמם את הירדן. למרות שעונש זה בא לו הרבה לאחר מעמד הר סיני. וזאת משום שדימו ישראל בנפשם שמשה מת בהר, ולכן בקשו לעשות להם עגל שילך לפניהם. וכך הם נתנו בכורה ל'סמל', על פני מהות הדבר.

ולו חכמו להשכיל ולדעת, לא היו מחליפים את מצבם - 'בתבנית שור אוכל עשב'[3]. כי אם היו פונים אל אהרון שינהיג אותם תחת משה אחיו, כשם שעשה עמהם במצרים בכל השנים.

וכשראה זאת הקב"ה והודיע למשה - 'לך רד כי שיחת עמך', גרם הדבר לבסוף שמשה לא העביר את ישראל את הירדן. שכן שנה

ושלושה חודשים לפני כן, באותו המקום ממש - סירב משה בתחילה לצאת לשליחות בדבר ה', במעמד הסנה. משום שאהרון אחיו מתאים יותר לכך, בהיותו נביא ה' לעם[4]. ועקב כך הודיע לו הקב"ה ברמז, שלא הוא יכניס את ישראל לארץ[5].

וכשבאו ישראל לבסוף לאותו מקום קדוש, גרם הדבר שהם לא שמו ליבם מספיק על דבר ה'. ובמקום זאת הם נשאו עיניהם לכל תמונות הסמלים, שנגלו לעיניהם במעמד הר סיני. ועל כן מזהיר אותם משה, שלא לעשות כן גם כיום. אלא עליהם להנחיל לבניהם את עיקרי הדברים ומהותם, ולא לתת דגש על תמונות וסמלים גדולים ככל שיהיו.

ואם לא יעשו כן בני דור זה, גם בניהם ובני בניהם - יפעלו על דרך זו, כשישימו ליבם לטפל ויעזבו את העיקר.

אך אם יבקשו ישראל להדבק בשכינה[6], יזכו לחיים ארוכים - וזאת ע"י שימוש תלמידי חכמים[7]. שכן כל אלו שמשה מדבר עמם כיום, פרשו לחיים[8] תחת אבותיהם שמתו במדבר[9]. ועל כן יש ביכולתם לדבוק בשכינה, כשם שעשו בכל ארבעים השנים האחרונות. כשבכל שאלה ועניין, פנו הם אל משה שיאמר להם מה דיבר ה' על כך[10].

ובדרך זו הפכה היראה של העם מהאש הגדולה שבהר סיני[11], להדבקות במשה ובבית דינו בכל השנים שאחר כך - הגם שנמשלו תלמידי החכמים לאש אוכלת.

זוהי בקשתו של משה מהעם, והדרך להבטיח את אריכות ימיהם על האדמה הזאת. שינחילו לבניהם אחריהם את ההדבקות באש התורה, הנמסרת מדור לדור. ובכך לא יפנו הבנים אחרי ההבל, כי אם יעסקו בתורה מתוך דבקות בה' ובמוסרי התורה.

אנשי בית ראשון אמנם עסקו בתורה, אך לא ברכו בה תחילה. ובכך הם לא שמו ליבם למהות הדברים, כי אם רק לגילוי החיצוני שבהם. והתורה שהייתה אמורה לתת להם חיים, גרמה לבסוף שהם נושלו מהארץ ולא האריכו ימים עליה[12].

ומכיוון שמשה מזהה זאת כבר בבני הדור הזה, הוא מזהירם על כך ביותר. ולו יגיעו ישראל עד כדי 'ונושנתם' שנים בארץ - לא יוכלו עוד חלילה לעמוד עליה או לשוב אליה. אך בני הדור הזה לא חטאו בשנתיים הראשונות, שלאחר מתן תורה. שכן הם נוצרו בארבעים הימים שבין מתן תורה וחטא העגל[13], ונולדו לסוף השנה ההיא. וביחד עם שנת חייהם הראשונה, טרם היותם יודעי טוב ורע - לא היו הם בני דעת כדי לחטוא[14].

וכנגד שתי השנים האלו, הקדים הקב"ה את יציאת ישראל לגלות[15] - ובכך נתן להם אחרית ותקווה בארץ.

ומרובה מידה טובה ממידת הפורענות - בעצם שיבת ישראל לירושלים, יביא הדבר לבניין הבית בתוכה. כשם שהבטחנו זכריה - "שבתי לירושלם ברחמים ביתי יבנה בה[16]". שלא יעשה עמנו כשם שהיה בראשונה[17], כי אם נזכה להתקיים ולהאריך ימים על האדמה.

כִּי אַתָּה ה' בָּאֵשׁ הִצַּתָּהּ, וּבָאֵשׁ אַתָּה עָתִיד לִבְנוֹתָהּ[18].

1 - כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ והשחתם ועשיתם פסל תמונת כל ועשיתם הרע בעיני ה' אלקיך להכעיסו - דברים ד, כה
2 - **כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם** ענין הכתוב הזה, שיזכיר ויאמר 'כי תוליד בנים ובני בנים', ובעבור היותכם יְשָׁנים בארץ ותשבו לבטח, אולי תשכחו את השם. העידותי בכם היום שתאבדו מהר, כי לא יאריך לכם, מאחר שתעבדו עבודה זרה - רמב"ן, שם
3 - תהלים קו, כ
4 - וכל זה שלא ה' רוצה ליטול גדולה על אהרן אחיו שהיה גדול הימנו ונביא היה שנאמר (הלא אהרן אחיך הלוי וגו' ועוד נאמר לעלי הכהן) (שמואל א ב) הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים הוא אהרן וכן (יחזקאל כ) ואודע להם בארץ מצרים וגו' ואומר אליהם איש שקוצי עיניו השליכו ואותה נבואה לאהרן נאמרה - רש"י שמות ד, י
5 - **ביד תשלח** ביד מי שאתה רגיל לשלוח והוא אהרן. ד"א ביד אחר שתרצה לשלוח שאין סופי להכניסם לארץ ולהיות גואלם לעתיד יש לך שלוחים הרבה - שם, יג
6 - ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום - דברים ד, ד
7 - **ולדבקה בו** אפשר לומר כן והלא אש אוכלה הוא אלא שהדבק בתלמידים ובחכמים ומעלה אני עליך כאלו נדבקת בו - רש"י דברים יא, כב
8 - **כל העדה** עדה השלמה שכבר מתו מתי מדבר ואלו פרשו לחיים - רש"י במדבר כ, א
9 - **כל העדה** כולם שלמים ועומדים להכנס לארץ שלא היה בהן אחד מאותם שנגזרה גזירה עליהם שכבר כלו מתי מדבר ואלו מאותן שכתוב בהן (דברים ד) חיים כולכם היום - שם, כב
10 - אמר להם עמדו ואשמעה כתלמיד המובטח לשמוע מפי רבו אשרי ילוד אשה שכך מובטח שכל זמן שהיה רוצה היה מדבר עם השכינה (סנהדרין פ"ק) וראויה היתה פרשה זו להאמר ע"י משה כשאר כל התורה כולה אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהן שמגלגלין זכות ע"י זכאי - שם ט, ז
11 - כי יראתם מפני האש ולא עליתם בהר - דברים ה, ה
12 - שהקב"ה מקפיד על לומדי תורה אפילו עוסקין בה טובא אם אינן זהירין לברך בתורה תחלה. ואיכא לתמוה טובא למה יצא כזאת מלפניו להענישם בעונש גדול ורם כזה על שלא ברכו בתורה תחלה שהוא לכאורה עבירה קלה ונראה דכונתו ית' מעולם היתה שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתינו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה ולכן נתן הקב"ה תורת אמת לישראל במתנה שלא תשתכח מאתנו כדי שתתדבק נשמתינו וגופינו רמ"ח איברים ושס"ה גידין ברמ"ח מ"ע ושס"ה לא תעשה שבתורה. ואם היו עוסקים בתורה על הכוונה הזאת היו המה מרכבה והיכל לשכינתו יתברך שהיתה השכינה ממש בקרבם כי היכל ה' המה ובקרבם ממש היתה השכינה קובעת דירתה והארץ כולה היתה מאירה מכבודו ובזה יהיה קישור לפמליא של מעלה עם פמליא שלמטה והיה המשכן אחד. אבל עתה שעברו חוק זה שלא עסקו בתורה כי אם לצורך הדברים הגשמיים להנאתם לידע הדינים לצורך משא ומתן גם להתגאות להראות חכמתם ולא נתכוונו להתעצם ולהתדבק בקדושת ורוחניות התורה ולהמשיך השכינה למטה בארץ כדי שתעלה נשמתם למדרגה גדולה אחרי מיתתם הנה בזה עשו פירוד שנסתלקה השכינה מן הארץ ועלה לה למעלה והארץ נשארה בגשמיותה בלי קדושה וזה היה גורם חורבנה ואבידתה והוא אמרו מי האיש החכם וגו' - הב"ח טור או"ח, סי' מז
13 - ונראה לי בס"ד דעיבורם בזכרים באותו לילה ששבו אצל נשותיהם - בן יהוידע שבת, פט:
14 - וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע המה יבאו שמה ולהם אתננה והם יירשוה - דברים א, לט
15 - **ונושנתם** (סנהדרין לה) רמז להם שיגלו ממנה לסוף ח' מאות וחמשים ושתים שנה כמנין ונושנתם והוא הקדים והגלם לסוף ח' מאות וחמשים והקדים שתי שנים לונושנתם כדי שלא יתקיים בהם כי אבד תאבדון וזהו שנא' (דניאל ט) וישקוד ה' על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק ה' אלהינו צדקה עשה עמנו שמהר להביאה שתי שנים לפני זמנה - רש"י דברים ד, כה
16 - זכריה א, טז
17 - **לכן** הואיל ומאד הרעו לישראל לכן כבר שבתי את ישראל לירושלים מפאת הרחמים עם כי לא זכו ועוד יבנה בה ביתי ולא יבטל המלך את הבנין בדרך שבטל כורש - מצודות דוד, שם
18 - תפילת נחם הנאמרת במנחה של תשעה באב

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

שו"ת קיץ על פי אתר דין

{הרב שבתי יגל שליט"א יצא לחופשת קיץ}

שאלה:

אם אני שם אוכל כגון בשר קר בקופסת פלסטיק:

1. האם אני יכול לאחר 24 שעות להשתמש בקופסא כדי לקחת אורז קר (לא בשרי)?

2. האם אחרי שאוכל את האורז אהיה בשרי?

3. האם מותר לי לאכול את האורז עם חלבי?

4. האם כשמדובר במאכל בשרי קר הקופסא לא נהפכת לבשרית?

5. האם ניתן להכשיר את הקופסא שתהיה פרווה שוב ע"י מים פושרים? (מדובר רק בקר, הן בבשרי והן בפרווה) לא ניתן להגעיל כי היא תימס

תשובה:

1. אם הכלי נקי ויש בו אורז פרווה אתה לא בשרי.

2. אם אתה מחמם את האורז הזה ואתמול חיממת בכלי הזה בשר ועוד אין 42 שעות, אין לעשות זאת לכתחילה על מנת לאכול עם חלב, ולמנהג בני אשכנז גם בדיעבד אסור לאכול עם חלב, אף שכאמור אין חובה להמתין שש שעות אחרי האורז.

3. אם הבשר נשאר קר, כיון שלא שהה בכלי 42 שעות ברצף הכלי לא נעשה בשרי.

4. כלי פלסטיק אינו נמס בתוך סיר מים רותחים.

שאלה:

אדם שנותן כל חודש 0001 שקל מעשר לישיבה וחודש אחד הוא נתן רק 008 כי לא היה לו 1000 ברגע שיהיה לו 200 שקל למעשר האם הוא יכול לתת את זה למקום אחר הוא רק לישיבה?

תשובה:

אם היה לו נדר לתת דווקא להם ייתן להם, אבל אם זה מה שהזדמן לו והיה נראה לו טוב, ומעולם לא התכוון להתחייב לתת תמיד רק להם, יכול לתת למקום אחר.

שאלה:

האם יש חשש ריבית בעסקה בויזה

תשובה:

לכל החברות של האשראי בארץ ישראל יש היתר עסקה ולכן מותר לשלם התשלומים עם ריבית.

שאלה:

אם הציעו לי ללכת למקום מסוים לעשות טובה למישהו ושאני אוכל לקחת מונית, ובסוף העדפתי אוטובוס, האם מותר לי לקחת בכ"ז את הכסף של המונית או שעל דעת כן לא רצו לתת?

תשובה:

כאשר שלחו אותך למקום והתחייבו לשלם הוצאות של מונית, הרי ההתחייבות קיימת בין אם בפועל נסעת במונית ובין אם לא נסעת במונית. ומותר לך לקחת לעצמך את התשלום של המונית גם אם הלכת ברגל או נסעת באוטובוס. ■

סיפור לשבת

"רצון השם"

/ רוחמה אפרתי

"היה לי חבר שנולד לו תינוק פגוע", כך כותב הרב ארז משה דורון, בספרו "היכל הגוונים המשתנים", "הוא נפטר ימים ספורים אחרי לידתו. ובטרם נקבר היו צריכים הוריו להעניק לו שם. השם שניתן לו היה 'רצון השם'. כשקראתי את הפסקה הזו, התרגשתי עד למאוד. מצד אחד אנחנו מאמינים בני מאמינים שהכל מאיתו יתברך והכל בהשגחה פרטית 24/7, אבל כאשר יהודי נמצא בניסיון קשה, בצר לו, בצערו הרב והגדול מכיר דווקא את חסדיו המרובים של בורא העולם, ומכיר באחדותו יתברך, ויודע שהוא עילת העילות וסיבת כל

המשך בעמוד הבא...

הסיבות, וכן שאנחנו בסך הכול רק בשר ודם וישנם כל כך הרב דברים הנסתרים מאיתנו שהרי רב נסתר על הגלוי.. ומי ומה אנחנו שבכלל מתיימרים להבין חשבונות שמיים.. ומה מבינים על התיקון של אותו רך נולד. כלום. מאומה. זולת אמונה. אמונה פשוטה ותמימה שאין עוד מלבדו יתברך והוא עושה רק טוב! איננו יכולים להבין את בורא העולם אנחנו רק יכולים להאמין.

תחשבו כמה גלום בשם הזה "רצון השם", כמה כוחות נפש, התעלות, כמה תעצומות נפש ואצילות! כמה אמונה פשוטה ותמימה בשעה הכי קשה כאשר הם קוברים את היקר להם מכל.. !

"האמונה", אומר רבי נחמן, "מתחילה איפה שהשכל נגמר.. !".

ההתערבות

/ א.קובי

זה קרה לפני הרבה שנים. איש זקן הלך בשדרה וראה בחור צעיר, כבן 25, יושב על פסי רכבת כשהוא ממרר בבכי. "מה קרה, בחור צעיר?" "הפסדתי את כל כספי ואני חייב חצי מיליון שקל לבנק. החברים שלי – שלא היו חברי אמת – נטשו אותי. את בת הזוג שלי הברחתי עוד קודם לכן עם ההתנהגות השחצנית שלי. אין עוד טעם לחיי. והנה, אני פה, מחכה לרכבת כדי שאשים קץ לכישלון הזה שנקרא החיים שלי".

"זאת כמובן דרך אחת להביט על זה", השיב הזקן לבחור המיואש בלי להתרגש, "אבל יש לי בקשה ממך". "מה תרצה, איש זקן?"

"לפני שתשים קץ לחייך, אני רוצה להציע לך משהו – תחרות ריצה. מי שמגיע ראשון, מקבל 500 שקלים".

"אתה רציני?" שאל הבחור בפליאה עם נימת זלזול קלה, "אני בחור בן 25!!! אתה בן 70!!! לפחות... אין לך שום סיכוי!"

"אז התערבנו, או לא?" המשיך הזקן, כמו מתעלם מדבריו של הבחור. "בהחלט!"

הצעיר ירד מפסי הרכבת. זה כנראה הדבר הכי טוב שקרה לו מזה זמן רב. עכשיו, אולי יהיה לו קצת כסף לאכול ארוחה טוב, ואז... יחזור לפסים לסיים את חייו...

"לפני שנתחיל, אתה חייב להיכנס לשק הזה", הזקן החזיק שק קמח ריק בידיו והצביע לתוכו.

"חושב שזה יעזור לך? גם עם הרגליים בתוך השק אני משיג אותך, איש זקן!" התרברב. וכך, כשהוא מלא יוהרה נכנס הבחור הצעיר לתוך השק.

"רגע אחד!" התריע הזקן, "עכשיו תסתובב", הורה לו. "מה?" הזדעק הצעיר. "אתה רוצה להגיד לי שאתה מפחד שלא תצליח לנצח אותי?" גיחך הזקן. הצעיר הסתובב עם השק בלי לענות.

וכמו ניתנה יריית הפתיחה והם יצאו למרוץ. הזקן רץ קדימה, ואילו הצעיר קיפץ אחורה בתוך השק.

ומי ניצח? הזקן, כמובן. הצעיר הגיע מבויש ומיוזע לקו הסיום.

"מה למדת, איש צעיר?" "למדתי שאתה נוכל עלוב, זה מה שלמדתי".

"לא ידידי הצעיר", השיב הזקן, "תחשוב טוב. למה הפסדת בתחרות?"

הצעיר חשב וחכך בדעתו, עד שאורו עיניו. הוא ידע את התשובה הנכונה. "הפסדתי כי נתתי לך לקבוע את הכללים!"

"נכון מאוד. עכשיו תחשוב על החיים שלך, על מה שאתה רוצה להשיג ולא מצליח. למה אתה לא מצליח? מי קובע את הכללים?"

הצעיר חייך. באותו ערב הוא התקשר לזוגתו והתנצל בפניה על התנהגותו. היא קיבלה את התנצלותו, ושבוע לאחר מכן הם פתחו עסק חדש משותף: משלוחים עד הבית של מזון מסופרמרקטים של חרדים לשכונות של חילונים, במיוחד לזקנים שלא מתניידים באמצעות רכב. הם התחתנו ונולדו להם ילדים, עכשיו היא בהיריון עם ילדם השלישי.

במשך שנים חיפש הצעיר את אותו זקן עם 500 השקלים בכיסו. הוא לא מצא אותו מעולם, אבל את הלקח לא שכח. הוא לא שכח את אותם 500 שקלים שהפסיד בהתערבות – אותה התערבות שהצילה את חייו, אותה התערבות ששינתה את חייו ולימדה אותו להיות אדון לגורלו, לקבוע בעצמו את הכללים.

אתם יודעים, כל רגע בחיים הוא זמן מצוין לעצור, לחשוב ולקבוע לעצמכם את הכללים. להגדיר מה נכון ומה לא, מה טוב ומה לא, מה עובד ומה לא. ובכלל, מה אתם רוצים להשיג ואיך. כי אם לא תעשו את זה, מישהו אחר יעשה את עבורכם. ואז, אולי תמצאו את עצמכם קופצים בתוך שק, אחורנית...

המשך בעמוד הבא...

האסטרטגיה המוצלחת

/ הרב אליעזר רפאל ברוידא

כפרי פשוט הגיע לרבי נחמן ואמר לו שהוא המום מתפילת השחרית, שהיא ארוכה, והוא לא מצליח להתפלל. רבי נחמן אמר לו להתמקד במילה אחת בלבד ולומר אותה בכוונה. הרבי הבטיח שבזה הוא ייצא ידי חובת כל תפילות היום. אבל, הוא גם צריך להתחייב לקיים את העצה הזו כל יום. "האם אתה יכול לעשות זאת?" שאל רבי נחמן. הכפרי חייך וענה בביטחון, "בוודאי, רבי!" אחר כך רבי נחמן אמר לו להוסיף עוד מילה כל יום ולומר אותה גם כן בכוונה. הכפרי קיים את העצה של רבי נחמן. תוך שבוע, הוא אמר משפט שלם, ברכה שלמה, עם כוונה טהורה ואהבה רבה. תוך חודש, הייתה זו פסקה שלמה מתוך התפילה שנאמר מלב עמוק ומלא כנות וכוונה. עם הזמן, ועם קיום עצתו של רבי נחמן, הכפרי נהיה יהודי צדיק שהתפלל תפילה שלמה בכוונה, בריכוז ומכל הלב. אז מהי האסטרטגיה המוצלחת של רבי נחמן? הוא נתן לכפרי מטרה ברת השגה שהוא יצליח בה במאת האחוזים. דבר נוסף – התמדה, רבי נחמן ציין שההתמדה אפילו באמירת מילה אחת עם כוונה תשיג את המטרה של כל היום, ולא רק של תפילה אחת, כאשר בכל פעם הוא הוסיף מילה נוספת, מאמץ קטן, עד שהשיג את המטרה כולה.

הנה שלושת הצעדים, הנוסחה האגדית של רבי נחמן להצלחה, שגם אתם יכולים ליישם בחייכם ולהגשים את החלומות שלא העזתם לחלום להגשים...

צעד ראשון – התחילו לאט, עשו משהו שנמצא בהישג ידכם.

צעד שני – התמידו, אל תיתנו ליום אחד לעבור בלי להשיג את המטרה הקטנה שהצבתם לעצמכם.

צעד שלישי – השקיעו עוד מאמץ קטן בפעולה היומית כדי להתקדם עוד קצת.

וכדי לקבל את התוצאות הטובות ביותר, בקשו את עזרתו של המאסטרו – בורא עולם, לפני שאתם מתחילים, ואחר אמרו לו תודה ענקית מכל הלב. כל ההתחלות קשות אבל הצעד הראשון עושה את זה קל יותר!....

בואו ניישם את פורמולת ההצלחה של רבי נחמן בשתי דוגמאות – רוחנית וגשמית:

רוחנית – לימוד או כל עשייה רוחנית – האתגר שלכם היום הוא לעשות משהו רוחני, נניח לימוד, חסד ועוד. אז אתם מתחילים עם משהו קטן – עמוד אחד, פסקה אחת, חיוך קטן שיכול לעשות טוב לבן אדם, בלי השקעה מיוחדת. ביום השני, אחרי שעשיתם את הפעולה של יום קודם, הוסיפו עוד – מילה, פסקה, או עמוד נוסף. אם זה חסד – אז בנוסף לחיוך הקדימו באמירת שלום, או כל דבר שעושה לכם את זה. כל יום מוצלח יעניק לכם את הרצון והתשוקה להוסיף עוד, להתקדם הלאה, בצורה מדודה ושקולה, לא צריך למהר ולקבל על עצמנו דברים שאנחנו לא יכולים לעשות. אחרי זמן מה תראו התקדמות נפלאה, השורות יהפכו לדפים וספרים, וכך חסדים או כל דבר שבחרתם כמטרה להשיג אותה . כי זה העיקרון – תהליך שלם מתחיל בצעד הראשון, אפילו אם הוא קטן, ומוביל לדרך מלאה בצעדים.

גשמית – חיזוק הבריאות עם כושר גופני – שכיבות סמיכה אלו תרגילים נפלאים להורדה במשקל וכל אחד יכול לבצע, אין צורך במכון כושר או ציוד כלשהו. אבל כדי להגיע למספר שכיבות סמיכה שיעשו את ההבדל (זה נכון גם לגבי ריצה – מרחק קצר ואחר כך גדול יותר, או כל סוג של פעילות גופנית, התחלת דיאטה וכן הלאה) צריך קודם כל להתחיל עם אחת, למחרת להוסיף עוד אחת או שתיים (אם זה מרגיש לכם טוב וקל ולא מעיק) וכן הלאה. ויום אחד, ולא הרבה זמן אחרי שתתחילו, כבר לא תכירו את עצמכם עם המראה החדש...

זכרו דבר חשוב: הדרך לפסגה האישית מתחילה עם הצעד הראשון! כך משיגים, בעזרתו של בורא עולם ועם תפילה קטנה מהלב, את המטרות שאנו מציבים לעצמנו בחיים! כך גם אנו הופכים לאנשים שמחים ומאושרים!

שביבים / שאול שיף

בזכות הארת פנים

מספר בעל המעשה: בשנת תשנ"א הייתי צריך לנסוע למקום מרוחק, והזמנתי מונית. הנהג היה נראה כ'בעל תשובה' עם זקן קטן. באמצע הנסיעה שמתי לב שהפנים שלו מאוד מוכרות לי, ולא ידעתי מהיכן. ניסיתי להיזכר, עד שנזכרתי. שאלתי אותו: "תגיד לי, קוראים לך דוד?". הנהג הביט בי כמשתאה, וענה: "כן, מהיכן אתה יודע?". אמרתי לו שאני זוכר אותו מהשכונה. הוא סיפר לי שהוא ישב בכלא עשר שנים, היום הוא גר באילת, הוא חזר בתשובה ויש לו בנים בתלמודי תורה, ברוך ה'. כמה דקות של שתיקה השתררו בחלל הרכב, שנינו מביטים על הכביש, לפתע פונה אלי הנהג ואומר: "אתה רוצה לשמוע משהו מהשכונה?", "נו", השבתי.

כדי להבין את המעשה צריך להקדים ולספר את הרקע: מדובר בתקופה של לפני כארבעים שנה. בשכונה זו היו שני אחים שהתגוררו באחד הרחובות באזור, והטילו חיתתם על כל בני השכונה: דוד ואחיו, הם נהגו כמו פושעים מהעולם התחתון. כל גניבה שהייתה באזור, מיד היו חושדים שמסתמא התבצעה ע"י אחד האחים הללו. כמובן שאף אחד לא קינא במשפחה מסכנה זו, רק שנאו אותם.

מזמין המונית מגלה את שהרהר לעצמו במוחו באותם רגעים: 'אף פעם לא חשבתי שיהיה לי קשר עם הפושע הזה, ועכשיו אני מדבר אתו ברכב שלו, הוא נוהג לי למחוז חפצי'... ודוד הנהג החל מספר: "אגיד לך, אני זוכר מכל השכונה הזאת רק שחור. כולם היו רואים אותי ועוברים לצד השני של הכביש, היו פוחדים להתקרב אלי. אני גם זוכר שפעם אחת הייתה איזו גניבה בשכונה, אבל במקרה בפעם זו לא הייתי מעורב בה, אך פחדתי שכמובן מיד יעלילו את הגניבה עלי, לכן ברחתי מיד לכפר הערבי הסמוך, עד יעבור זעם...

"מכל השכונה הזו אני זוכר רק רע ושחור, אבל דע לך, יהודי אחד בלבד אני זוכר משם לטובה. כל השנים חקוקה במחשבתי הדמות והטוהר של היהודי, קוראים לו 'רב יוחנן' - שהוא האדמו"ר מערלוי. הוא היה האיש היחיד שהתייחס אלינו, הא... רבי יוחנן, זה צדיק! הגאון הצדיק רבי יוחנן סופר, אב"ד ק"ק וראש ישיבת 'ערלוי' ובעל 'אמרי סופר'". כיום הנהג יודע את כל התארים של 'רב יוחנן', אז הכירו רק בשם 'הצדיק רב יוחנן'...

המשיך הנהג דוד וסיפר: "שנה אחת בפורים, בזמן שאף אחד לא חלם לדבר אתנו, או בכלל לחשוב עלינו איזה דבר לטובה, דפק אצלנו 'רב יוחנן' עם משלוח מנות גדול, התיישב אצלנו, הניח את המשלוח היפה, ואפילו טעם ואכל אתנו ממשלוח המנות שהוא נתן, כי מאוכל אחר לא היה יכול לטעום כלום משום ענייני 'כשרות', והתחיל לדבר אתנו כאילו שאנו הצדיקים הגדולים שבעולם, וכך הסביר הסברים יפים על מגילת אסתר, ועוד עניינים שמחים, עד שסיים והלך לו. עד היום אני זוכר את הדמות הזורחת של 'רב יוחנן' המלווה אותי כל הזמן"...

מי יודע אם לא בכוח הארת הפנים של הגה"צ רבי יוחנן סופר זצ"ל, האדמו"ר מערלוי, שעמדה לו כל הימים בזיכרונו, זכה היהודי לחזור בתשובה?

פעמים רבות ניתן להשפיע ע"י חיוך קל או הארת פנים היכולה להשפיע על הזולת גם אחרי שנים רבות, וחבל לפספס להיות הזוכה בה...

סיפור זה התפרסם עוד בחיי חיותו של הרבי מערלוי זצ"ל, ורבים לקחוהו כדוגמא לקרב קרובים ורחוקים.

כ"ק מרן האדמו"ר מערלוי זצוק"ל הותיר אחריו מורשת תורנית אדירה, שמיזגה בתוכה תורה, יראת שמים וחסידות, בדרך שהתווה סבו הגדול רבנו החתם סופר זי"ע; ומשפחה ענפה ומפוארת: בנו ממלא מקומו כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א; בניו הרבנים הגאונים והצדיקים שליט"א יושבי על מדין, מנהיגי קהילות קודש, הממשיכים בדרך התורה והיראה לתפארתה של משפחת בית הסופרים; המוני תלמידים וחסידים הפוסעים וצועדים לאורם. זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.

כוחה של ברכת "אשר יצר"

אלכס הוא יהודי שחיכה במשך למעלה מתשע-עשרה שנה לתרומת כליה. כאשר הכליה נמצאה, ההשתלה התבצעה בבית הרפואה 'איכילוב'. הרב אברהם ישעיהו הבר זצ"ל ואשתו הרבנית הגיעו לבקרו, כדרכם לבקר את כל תורמי הכליה והנתרמים.

סיפרה הרבנית הבר: תכננו לחבר את הביקור אצל אלכס עם חתונת אחיין שנערכה באותו יום באזור המרכז. יצאנו מוקדם, עלינו לקומה השביעית והסתובבנו במסדרונות עד שהגענו לחדר. אלכס ישב במיטת בית הרפואה חלש אבל מאושר. "הרב הבר!", צהל, כשראה את הרב.

התיישבנו. אני שוחחתי עם בתו שסעדה אותו לאחר הניתוח ובעלי שוחח עם אלכס. השעה התאחרה, ואנחנו קמנו לצאת לדרך. נפרדנו מהם וירדנו לרכב. רק כשישבנו בפנים, מוכנים לנסיעה, נזכרתי: לא הבאנו להם את המגנט של ברכת 'אשר יצר' ולא דיברנו איתם על זה! - אמרתי לבעלי בבהלה. בעלי העיף מבט קצר בשעון ונאנח. השעה היתה מאוחרת. היה ברור שאם לא נצא מיד לא נספיק להגיע לחופה. "אנחנו לא מסדרי הקידושין", אמר לבסוף. אני הוספתי: אף אחד לא יבטל את החופה אם לא נהיה שם. ההחלטה התקבלה: אעלה אליהם שוב. אם נגיע אחרי החופה לא יקרה כלום. ההזדמנות לזיכוי הרבים אשר נמצאת לפנינו חשובה יותר. לקחתי את מגנט הברכה ומיהרתי לעלות אל חדרו של אלכס. "שכחתם משהו?", שאלו מופתעים. לא, אמרתי, באתי לתת לכם מתנה. "מתנה?", שניהם פתחו עיניים תמהות. "כבר קיבלנו מכם מתנת חיים - כליה. איזו מתנה נוספת אנחנו צריכים?". את הכליה לא קיבלתם מאיתנו אלא מבורא עולם - השבתי להם. הוא זה שסידר לכם מתנה מופלאה. אני חזרתי כדי לתת לכם את ה'עטיפה', שתשמור על המתנה לאורך זמן. יש לי כאן סגולה לאריכות ימים ולשמירה על הבריאות', אמרתי והתיישבתי על הכיסא, מסבירה לאט ובמתינות את ברכת 'אשר יצר', כוונתה וסגולותיה. הם הקשיבו בשקט מנומס, אבל אני לא הרגשתי שדבריי חודרים לליבם. הצטערתי, אבל לא הפצרתי. בעלי ואני

קיבלנו על עצמנו בלי נדר להכיר לאנשים את הברכה הזאת. מה יעשו איתה הלאה, זו החלטה שלהם. "תודה הרבנית", אמרה הבת כשסיימתי להסביר. נפרדתי מהם לשלום וחזרתי לרכב. כשהגעתי יצאנו לדרך במהירות. כפי שצפינו לא הספקנו את החופה, אבל הגענו לחתונה והשתתפנו בה.

ימי רביעי וחמישי עברו. ביום שישי, כשחזרתי מעבודתי בבית הספר, בעלי המתין לי נרגש. חיכיתי לך, אמר, ואני ידעתי שמשהו לא רגיל קרה. "אלכס צלצל", קולו רעד בהתרגשות וכך הוא סיפר לי: "הרב הבר, אגיד לך את האמת. כשאשתך הרבנית היתה כאן לא ממש חשבתי להתייחס למתנה שלה. מה לי ולברכת 'אשר יצר'? הקשבתי בנימוס, ומיד אחרי שהיא יצאה הטמנתי את הברכה במגירה שליד מיטת האשפוז והמשכתי הלאה.

"ביום רביעי בבוקר הפרופסור נכנס לחדר שלי. הפנים שלו היו חמורות סבר. ידעתי שאין בפיו בשורות טובות עבורי. 'אתה בנסיגה, אלכס. יש סימני דחיה', אמר קצר וברור. הרב הבר, אינני צריך לספר לך שנסיגה היא חלום הבלהות של כל מושתל. אני חיכיתי 91 שנים לתרומה. לא יכולתי אפילו לחשוב על זה. יתכן שהגוף שלי דוחה את הכליה! יתכן שכל מה שעברתי היה לחינם!

"הרופא אמר שמחר בצהריים נעשה בדיקה, אבל ביקש מראש שלא אתלה בה הרבה תקוות. לא נראה לו שיהיו בשורות טובות. כשהוא יצא, פניתי לבתי. הפנים שלי היו חיוורות כמו הקיר, אבל לא היססתי. הכל בגלל שלא החלטנו לומר את הברכה - אני ואת, אמרתי לה. בורא עולם נתן לנו מתנה ואנחנו לא הסכמנו לומר תודה. הגיוני שזה מה שקרה.

היא הסכימה איתי. באותו רגע החלטנו שמהיום שנינו נגיד את הברכה, ככה לאט ובסדר ובכוונה, כמו שהרבנית הסבירה. נכנסנו לרוטינה קבועה של לקיחת דמים ובדיקת מצב כל כמה שעות. חלמנו על טוב אבל לא באמת האמנו שהוא יקרה. מה שכן, הקפדנו מאוד על הברכה ועל הכוונה במילים המיוחדות שלה.

"ביום שישי בבוקר צוות של רופאים נכנס לחדר שלי ושמחה על פניהם. 'אלכס, אנחנו מוותרים על הביופסיה. הבדיקות שלך מתייצבות והכליה חזרה לתפקד כמו שצריך. תגיד לנו אלכס, מה עשית? איך קרה הנס הזה?' "נס, הם אמרו. נס ולא פחות! זהו, הרב הבר, הבדיקות שלי משתפרות והולכות והצוות חושב לשחרר אותי כבר ביום ראשון. אני מצלצל אליך כדי שתדע מה כוחה של ברכת 'אשר יצר' אפילו בהצלת חיים".בעלי השתתק. דמעות זלגו מעיניו וגם מעיניי. ברכת 'אשר יצר', מי יכול להבין את גדולתה! הרבנית הבר מבקשת, שהחיזוק העולה מן הסיפור המצמרר יהיה לע"נ של בעלה, הרב אברהם ישעיה בן הרב צבי זצ"ל.

(פניני עין חמד, מתוך מגזין 'קטיפה')

מעשה בכאב שיניים בשבת

/ הרב א.חפץ

שבת אחת בבוקר הגיע פלוני למרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל עם כאב שיניים ונפיחות בפנים. "אני סובל קשות". מרן הגרש"ז שמע על פרטי הכאב, התעניין והקשיב והתיר לו ליטול גלולה לשיכוך הכאבים לפי מה ששמע מפיו וראה בעיניו. החולה היה נתון בסערת רוח וקרא בקול זעקה: "תרופה לא תסייע לי, כי אני במצב של פיקוח נפש! אני זקוק לרופא שיטפל בי מיידית, יפתח את השן, יוציא את המוגלה מיד וינקה את המקום". מרן הגרש"ז אמר לו כי לפי הבנתו, מצבו הרפואי לא מתיר לעשות את כל 'מלאכות שבת' הללו שבפתיחת השורש וניקוי המקום.

הצעיר עמד על דעתו בסערה: "זה פיקוח נפש ממש. אם לא אקבל טיפול מידי, אני מת!".

מרן (שהבין כי הוא נתון במצוקה של פחד רב ולא מוצדק) החל להתנהל בחוכמתו...

בשערי חסד, מקום מגוריו של מרן הגרש"ז, התגורר רופא שיניים. מרן הגרש"ז ביקש שיקראו לו. כאשר הגיע, מרן הגרש"ז הכריז כי לפי טענתו של החולה הוא נתון במצב של פיקוח נפש מחמת זיהום בחניכיים, ולפי הרגשתו של החולה אכן יש לטפל בפיו ללא דיחוי למוצאי שבת.

הרופא ניסה להתווכח על הדיאגנוזה, אבל מרן היסה אותו והסביר לו כי זו משאלתו של החולה. כאשר החולה לא הבחין, הוא לחש כמה משפטים באוזני הרופא...

על פי הסכמת מרן הגרש"ז, החולה עם הנפיחות בפיו והרופא יצאו יחדיו למרפאה. צעדו והגיעו לפתח המרפאה. הרופא נעמד על עומדו ואמר לחולה: "ידידי היקר, מה שמותר לי לעשות, אעשה למענך. אבל יותר ממה שאני חייב - לא אעשה בשום אופן. ולכן, כיון שאתה החולה ואתה הזקוק לטיפול, אתה תדליק את התאורה. נא ללחוץ על המתג הראשי ולהדליק את האור כדי שנוכל להיכנס ולהתחיל בטיפול". החולה הזדעזע קמעה. הרהר. נרתע ומיד החל פוסע לאחור. "לא לא, לא כואב לי עד כדי כך". חשב שניה נוספת והכריז: "נדחה את הטיפול בכמה שעות למוצאי שבת"...

הצד השני של הסיפור

ביום שלישי בלילה, בשעה מאוחרת, צלצל הטלפון. ג' פ', ידיד טוב שלי, היה על הקו. "אולי תוכל לעזור לי", אמר, "אנו עורכים חתונה בקרוב, והייתי שמח אם תוכל להמליץ לנו על צלם טוב". לאחר הרהור קל, מסרתי לו את שמו של צלם מצוין הגובה מחירים הוגנים עבור שירותיו. "שמעתי על אודותיו", השיב לי חברי, "אך נאמר לי גם שאי אפשר לסמוך עליו". אה, באמת? אמרתי, מופתע למדי. על סמך מה אתה אומר זאת? "סיפרו לי שלאחרונה הוא הוזמן לחתונה, אך הגיע למקום בשעה מאוחרת, כשמחצית מן האירוע כבר חלפה. לא אוכל לשכור את שירותיו של אדם כה חסר אחריות", אמר. זו בהחלט האשמה רצינית, חשבתי לעצמי. האם אתה בטוח בזאת? שאלתי. זוהי האשמה כבדה מאד! "אני די בטוח בכך", הייתה תשובתו. "ישראל ניצח על התזמורת באותו ערב, והוא עצמו סיפר לי על כך. למעשה, פגשתי באדם נוסף שהשתתף באותו אירוע, והוא אכן אישר את העובדות. הבט, הדברים אינם פרי דמיוני. זוהי האמת במאת האחוזים! בדוק זאת בעצמך". בהחלט, אמרתי. למדתי להיות ספקני מאד באשר לאמיתותו של כל סיפור, וידוע לי שגם אם סופרה לי האמת לאמיתה, ייתכן כי קיים הסבר הגון למעשה. אולי נסיבות בלתי צפויות גרמו לאיחורו? אמרתי למתקשר, מנסה בכל מאודי לדונו לכף זכות. ייתכן שנוצר מצב חירום כלשהו. מדוע הינך כה בטוח שהאיחור נבע מרשלנות או מבטלנות לשמה? "אפשר שהצדק איתך", השיב ג' פ', "אבל איני יכול לקחת את הסיכון. ובכלל, אין בנמצא סיבה המצדיקה איחור. היה עליו להתארגן מוקדם די הצורך כדי שגם אם מנוע מכוניתו

ידמום, תהיה לו אפשרות להזמין מונית ולהגיע בזמן. פשוט, לא קיים תירוץ המתיר לצלם להגיע לאירוע לאחר שמחציתו כבר חלפה!"

קשה היה להתווכח עמו. היה לו טיעון כבד משקל, וקו ההגנה שלי לא היה משכנע מדי. כאשר הנחתי את השפופרת, מצאתי את עצמי במבוכה אמיתית. האם אני יכול להמליץ על אדם שאין לסמוך עליו? ההייתה זו רשלנות פשוטה מצידו? האם הטיעונים שהעליתי להגנתו היו רק חיפוי לחוסר האחריות שלו? למען האמת, אני עצמי לא הייתי משוכנע בטוהר כפיו, וכיצד יכולתי לשכנע אדם אחר?ראשית, החלטתי לבדוק את הסיפור בכוחות עצמי, כדי לראות האם הוא אכן אמיתי. התקשרתי לנגן תזמורת, שהיה אחד מחברי הקרובים, והוא אישר את הסיפור במלואו. לא היה ספק באשר למהימנותו. בדיוק ביום המחרת נתקלתי בחברי הטוב, הצלם בכבודו ובעצמו. העליתי את הנושא המציק בעניין החתונה. האם נכונה העובדה, שהגעת רק לאחר המחצית הראשונה של החתונה? שאלתי. "כן, זה נכון", אמר, "אך מדוע אתה שואל?" רצה לדעת. זה עתה המלצתי עליך, והאנשים סירבו לשכור את שירותיך. הם טענו שהינך חסר אחריות משום שלא הגעת בזמן. הוא הביט בי בתדהמה ובזעזוע, ואחר פתח בסיפורו. האזנתי בקשב רב. "בעלי השמחה כלל לא הזמינו אותי", החל. "הצלם שהוזמן לא הגיע בזמן. באמצע האירוע קיבלתי קריאת חירום להגיע למקום בדחיפות. על אף שהייתי עסוק מאד באותה שעה, דחיתי הכול ודהרתי לעבר האולם בכל המהירות. עשיתי זאת רק כטובה אישית בעבורם", הוסיף במבט פגוע...

נורא! אדם התאמץ לעשות טובה לבעלי השמחה - ואנשים מהצד, בגלל ראיה שטחית ומסקנות חפוזות הפכו את הטובה הזאת לרעה! מזעזע לראות איזה עוול עצום ניתן לגרום חלילה לבן אדם כאשר לא מנסים לדון אותו לכף זכות!

(מתוך הצד השני של הסיפור; גיליון כף זכות)

וְאֶתְחַנַּן אֶל ה' בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר

/ מוסדות אור החיים

רבותינו אומרים (דברים רבה יא, י) שמשה רבנו התפלל תקט"ו (515) תפילות כמנין "ואתחנן" לפני הקדוש ברוך הוא כדי שיכניסו לארץ ישראל. לכאורה המילה "לאמר" בפסוק זה מיותרת, שהרי משה רבנו מתחנן ומתפלל לפני ה' יתברך ומה שייך לומר בזה "לאמר" המורה על העברת ומסירת הדברים לישראל (וכמו שנאמר: "וידבר ה' אל משה לאמר"- הקב"ה דיבר אל משה, שיעביר ויאמר הדברים לישראל). לכאורה היה לו לומר רק "ואתחנן אל ה' בעת ההיא".

אלא אומר אור החיים הקדוש דבר נפלא מאוד, משה רבנו העביר מסר עצום לעם ישראל: "דעו לכם, התפללתי לפני הקב"ה תקט"ו תפילות (515 תפילות) ובכל זאת לא נתקבלו תפילותי, אך אל תחשבו שרציתי להפסיק להתפלל, לו הייתה לי את האפשרות הייתי ממשיך להתחנן ולבכות לפני ה' יתברך, אך מה אעשה שהקב"ה גזר שלא אמשיך להתפלל באומרו "רַב לָךְ אַל תּוֹסֶף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה" (דברים ד, כו), אל תוסף- לאו מהתורה שלא אמשיך להתפלל.

אולם אתם בני ישראל, שאין לכם את הלאו והאיסור הזה, תמשיכו כל העת להתפלל ואל תפסיקו, אפילו כשאתם רואים שלא נתקבלה תפילתכם תמשיכו להתפלל, ואל תתייאשו מהרחמים", קַוֵּה אֶל ה' חֲזַק וְיַאֲמֵץ לִבֶּךָ וְקַוֵּה אֶל ה' (תהילים כז, יד), ואם לא תתקבל תפלתך חזור וקוה (רש"י שם), תתפלל עוד פעם ועוד פעם עד שלבסוף תשמע תפילתך, כיון שאין תפילה ששבה ריקם.

רבותינו אומרים שאם משה רבנו היה מתפלל עוד תפילה אחת מיד היה ה' יתברך מקבל תפילתו, אם היה מתפלל 516 תפילות הייתה מתקבלת תפילתו ונכנס לארץ, ומדוע? כיון שזה מספר התפילות שה' יתברך קבע בשביל כניסתו לארץ (אלא שהקב"ה לא רצה שמשה רבנו יכנס לארץ ולכן אסר עליו להמשיך להתפלל, ובטעם הדבר מדוע לא רצה ה' יתברך שמשה רבנו יכנס לארץ הארכנו במקום אחר).

כל תפילה שאדם מתפלל עושה רושם בשמים, אצל בני האדם אם לא נתת כלום זה אפס, אין ערך לאפס, אך אצל הקב"ה זה לא כך, אצל ה' יתברך גם לאפס יש ערך.

לפעמים אדם מנסה להתפלל אך לא מצליח לכוון בתפילתו או שאינו מצליח להתפלל מעומק הלב, נכון, התפילה הזאת שווה אפס ולא יקבל עליה האדם את מבוקשו, אך ה' יתברך שומר את התפילה הזאת בגנזי מרומים ומחכה שהאדם יתפלל תפילה אחת מעומק הלב ותעלה עמה את כל התפילות האחרות, מאפס ועוד אפס ועוד אפס עושה ה' יתברך מיליונים ומיליארדים, ברגע שמתפלל האדם תפילה אחת בכוונה, לוקח הקב"ה את אותה תפילה ומניח אותה לפני כל תפילות האפסים ויוצא מיליונים, ברגע אחד כל התפילות והבקשות מתקבלות.

סיפר לי אדם שהיה רחוק משמירת תורה ומצוות ששמע מחברו שהתפילות שמתפללים ביום הילולא על ציונו של אור החיים הקדוש מתקבלות ביותר, ולכן החליט להשתטח על ציונו הקדוש ולהתפלל מעומק הלב שיסורו ויתבטלו כל הצרות הפוקדות אותו. במשך חצי שעה נדחק ונכנס בין המון העם עד שהגיע לציונו הקדוש של רבינו חיים בן עטר ושם התפלל מעומק הלב ופרץ בבכי כל כך גדול עד שהרגיש כאילו ליבו יוצא מקרבו, ולאחר תקופה קצרה כל הצרות והבעיות הסתדרו, ואמר שהוא מרגיש שאותה תפילה שהתפלל מעומק הלב פעלה הכול, שערי דמעה לא ננעלו (ברכות לב ע"ב), תפילה שמתפלל האדם מעומק הלב נשמעת ומתקבלת.

זהו המסר הגדול שמסר לנו משה רבינו בפרשה זו, אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים (ברכות י ע"א), אין תפילה החוזרת ריקם (ברכות לב ע"ב), וגם אם אדם לא נענה בתפילתו יחזור ויתפלל עוד פעם ועוד פעם עד שתשמע תפילתו, קַוֵּה אֶל ה' חֲזַק וְיַאֲמֵץ לִבֶּךָ וְקַוֵּה אֶל ה' (תהילים כז, יד).

הרב יוסף חיים מבגדאד

/ המכונה הבן איש חי, ספריו

הרב יוסף חיים כתב למעלה מ-100 חיבורים אך רק 53 מהם יצאו לאור. חיבורים אלו עוסקים בכל מקצועות התורה ומשקפים את ידיעותיו הרבות במדע, ברפואה, באסטרונומיה, בפיזיקה ובכלכלה. כמו כן מתגלה בקיאותו הרבה בספרי פסיקה ספרדיים ואשכנזיים. חלק נכבד מספריו הם אסופות שו"ת אשר נשלחו אליו מכל קצוות תבל במגוון גדול של נושאים. המפורסם מבין ספרי השו"ת הוא "רב פעלים" אשר מסודר על פי חלקי השולחן ערוך, ובו היה לו משא ומתן בהלכה עם כמה מגדולי דורו כגון עם בעל "שדי חמד" עם בעל שואל ומשיב רבי חיים פלאג'י ועוד.

הרב יוסף חיים משלב את דברי הקבלה עם פסקי הבית יוסף. כשישנה מחלוקת בין פסקי הבית יוסף ודברי האר"י או הזוהר, הכריע כדברי המקובלים. החמיר במקרים רבים על מנת לצאת ידי כל הדעות בהלכה. אימץ רבות מן החומרות של החיד"א, הרש"ש והאר"י. במחלוקות בין דברי הרש"ש לדברי החיד"א הכריע כרש"ש. לעיתים החמיר כפסקי הרמ"א בניגוד לדעת הבית יוסף ובכך הוא משלב גם פסיקה אשכנזית. הוא אינו פותח את תשובותיו בדברי ענווה כסגנון של מחברים אחרים, משום שחשש שמתוך ענווה יגיע לגאווה. הקדמתו בכל ספריו נפתחת בדברי שבח לקב"ה שזיכהו ללמוד תורה קדושה, והוא מסיים בגילוי דעת שכל מעשיו הם "לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה".

שמות רבים מספריו נקשרים לשמו ותאריו של בניהו בן יהוידע, שר צבאו של שלמה המלך. הסיבה לכך, על פי המסופר, היא, כי בעת ביקורו בארץ ישראל השתטח על קבר בניהו בן יהוידע ובאותו לילה נגלו לו סודות קבלה רבים, וכמו שכתב בעצמו שהוא משורש נשמתו.

את המהדורה הראשונה לחלק מספריו הוציא בעצמו על ידי בתי דפוס בירושלים. מנהגו היה לשלוח את ספריו להדפסה בירושלים ולא לדפוס ליוורנו (דבר שהיה מוזיל באופן משמעותי את עלויות הדפוס), וזאת כדי לתת פרנסה ליהודי ירושלים ולחזק את ידי יהודי היישוב הישן. אחרי פטירתו עסק בנו הרב יעקב בהדפסת ספריו, ולאחר מכן עסק בכך הרב יוסף כצ'ורי.

כיום נערכו מחדש בסדרה בת 24 כרכים בשם אוצרות חיים בהוצאת "אהבת שלום" בה נערכה משנתו ההגותית לפי נושאים.

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net